श्रीमद् भागवत का यह सार
भगवद् भक्ति ही आधार

શ્રી મદ્ભાગવત રસિક કુટુંબ

UG-11.28 - ષષ્ઠ સોપાન

स्व धाम प्रस्थान को देखो हो रहे श्री कृष्ण तैयार।
उद्धृत किए उद्धव समक्ष अद्भुत अनमोल उद्गार।।

નારાયણં(ન્) નમસ્કૃત્ય, નરં(ઞ્) ચૈવ નરોત્તમમ્.
દેવીં(મ્) સરસ્વતીં(વઁ) વ્યાસં(ન્), તતો જયમુદીરયેત્.

નામસઙ્કીર્તનં(યઁ) યસ્ય, સર્વપાપપ્રણાશનમ્.
પ્રણામો દુઃખશમનસ્, તં(ન્) નમામિ હરિં(મ્) પરમ્.

શ્રીમદ્ભાગવતમહાપુરાણમ્

એકાદશઃ સ્કન્ધઃ

.. અથઅષ્ટાવિં(મ્)શોઽધ્યાયઃ ..

શ્રીભગવાનુવાચ

પરસ્વભાવકર્માણિ, ન પ્રશં(મ્)સેન્ન ગર્હયેત્ .
વિશ્વમેકાત્મકં(મ્) પશ્યન્, પ્રકૃત્યા પુરુષેણ ચ .. ૧..

પરસ્વભાવકર્માણિ, યઃ(ફ્) પ્રશં(મ્)સતિ નિન્દતિ .
સ આશુ ભ્રશ્યતે સ્વાર્થા-દસત્યભિનિવેશતઃ .. ૨..

તૈજસે નિદ્રયાઽઽપન્ને, પિણ્ડસ્થો નષ્ટચેતનઃ .
માયાં(મ્) પ્રાપ્નોતિ મૃત્યું(વઁ) વા, તદ્વન્નાનાર્થદૃક્ પુમાન્ .. ૩..

કિં(મ્) ભદ્રં(ઙ્) કિમભદ્રં(વઁ) વા, દ્વૈતસ્યાવસ્તુનઃ(ખ્) કિયત્ .
વાચોદિતં(ન્) તદનૃતં(મ્), મનસા ધ્યાતમેવ ચ .. ૪..

છાયાપ્રત્યાહ્વયાભાસા, હ્યસન્તોઽપ્યર્થકારિણઃ .
એવં(ન્) દેહાદયો ભાવા, યચ્છન્ત્યામૃત્યુતો ભયમ્ .. ૫..

આત્મૈવ તદિદં(વઁ) વિશ્વં(મ્), સૃજ્યતે સૃજતિ પ્રભુઃ .
ત્રાયતે ત્રાતિ વિશ્વાત્મા, હ્રિયતે હરતીશ્વરઃ .. ૬..

તસ્માન્ન હ્યાત્મનોઽન્યસ્મા-દન્યો ભાવો નિરૂપિતઃ .
નિરૂપિતેયં(ન્) ત્રિવિધા, નિર્મૂલા ભાતિરાત્મનિ .
ઇદં(ઙ્) ગુણમયં(વઁ) વિદ્ધિ, ત્રિવિધં(મ્) માયયા કૃતમ્ .. ૭..

એતદ્ વિદ્વાન્ મદુદિતં(ઞ્), જ્ઞાનવિજ્ઞાનનૈપુણમ્ .
ન નિન્દતિ ન ચ સ્તૌતિ, લોકે ચરતિ સૂર્યવત્ .. ૮..

પ્રત્યક્ષેણાનુમાનેન, નિગમેનાત્મસં(વઁ)વિદા .
આદ્યન્તવદસજ્જ્ઞાત્વા, નિઃ(સ્)સં(ઙ્)ગો વિચરેદિહ .. ૯..

ઉદ્ધવ ઉવાચ

નૈવાત્મનો ન દેહસ્ય, સં(મ્)સૃતિર્દ્રષ્ટૃદૃશ્યયોઃ .
અનાત્મસ્વદૃશોરીશ, કસ્ય સ્યાદુપલભ્યતે .. ૧૦..

આત્માવ્યયોઽગુણઃ(શ્) શુદ્ધઃ(સ્), સ્વયં(ઞ્)જ્યોતિરનાવૃતઃ .
અગ્નિવદ્દારુવદચિદ્-દેહઃ(ખ્) કસ્યેહ સં(મ્)સૃતિઃ .. ૧૧..

શ્રીભગવાનુવાચ

યાવદ્ દેહેન્દ્રિયપ્રાણૈ-રાત્મનઃ સન્નિકર્ષણમ્ .
સં(મ્)સારઃ(ફ્) ફલવાં(મ્)સ્તાવ-દપાર્થોઽપ્યવિવેકિનઃ .. ૧૨..

અર્થે હ્યવિદ્યમાનેઽપિ, સં(મ્)સૃતિર્ન નિવર્તતે .
ધ્યાયતો વિષયાનસ્ય, સ્વપ્નેઽનર્થાગમો યથા .. ૧૩..

યથા હ્યપ્રતિબુદ્ધસ્ય, પ્રસ્વાપો બહ્વનર્થભૃત્ .
સ એવ પ્રતિબુદ્ધસ્ય, ન વૈ મોહાય કલ્પતે .. ૧૪..

શોકહર્ષભયક્રોધ-લોભમોહસ્પૃહાદયઃ .
અહં(ઙ્)કારસ્ય દૃશ્યન્તે, જન્મ મૃત્યુશ્ચ નાત્મનઃ .. ૧૫..

દેહેન્દ્રિયપ્રાણમનોઽભિમાનો,
જીવોઽન્તરાત્મા ગુણકર્મમૂર્તિઃ .
સૂત્રં(મ્) મહાનિત્યુરુધેવ ગીતઃ(સ્)
સં(મ્)સાર આધાવતિ કાલતન્ત્રઃ .. ૧૬..

અમૂલમેતદ્ બહુરૂપરૂપિતં(મ્),
મનોવચઃ(ફ્)પ્રાણશરીરકર્મ .
જ્ઞાનાસિનોપાસનયા શિતેનચ્-
છિત્ત્વા મુનિર્ગાં(વ્ઁ) વિચરત્યતૃષ્ણઃ .. ૧૭..

જ્ઞાનં(વ્ઁ) વિવેકો નિગમસ્તપશ્ચ,
પ્રત્યક્ષમૈતિહ્યમથાનુમાનમ્ .
આદ્યન્તયોરસ્ય યદેવ કેવલં(ઙ્),
કાલશ્ચ હેતુશ્ચ તદેવ મધ્યે .. ૧૮..

યથા હિરણ્યં(મ્) સ્વકૃતં(મ્) પુરસ્તાત્,
પશ્ચાચ્ચ સર્વસ્ય હિરણ્મયસ્ય .
તદેવ મધ્યે વ્યવહાર્યમાણં(ન્),
નાનાપદેશૈરહમસ્ય તદ્વત્ .. ૧૯..

વિજ્ઞાનમેતત્ત્રિયવસ્થમં(ઙ્)ગ,
ગુણત્રયં(ઙ્) કારણકાર્યકર્તૃ .
સમન્વયેન વ્યતિરેકતશ્ચ,
યેનૈવ તુર્યેણ તદેવ સત્યમ્ .. ૨૦..

ન યત્ પુરસ્તાદુત યન્ન પશ્ચાન્-
મધ્યે ચ તન્ન વ્યપદેશમાત્રમ્ .
ભૂતં(મ્) પ્રસિદ્ધં(ઞ્) ચ પરેણ યદ્ યત્,
તદેવ તત્ સ્યાદિતિ મે મનીષા .. ૨૧..

અવિદ્યમાનોઽપ્યવભાસતે યો,
વૈકારિકો રાજસસર્ગ એષઃ .
બ્રહ્મ સ્વયં(ઞ્)જ્યોતિરતો વિભાતિ,
બ્રહ્મેન્દ્રિયાર્થાત્મવિકારચિત્રમ્ .. ૨૨..

એવં(મ્) સ્ફુટં(મ્) બ્રહ્મવિવેકહેતુભિઃ(ફ્)

પરાપવાદેન વિશારદેન .

છિત્ત્વાઽઽત્મસન્દેહમુપારમેત,

સ્વાનન્દતુષ્ટોઽખિલકામુકેભ્યઃ .. ૨૩..

નાત્મા વપુઃ(ફ્) પાર્થિવમિન્દ્રિયાણિ,

દેવા હ્યસુર્વાયુર્જલં(મ્) હુતાશઃ .

મનોઽન્નમાત્રં(ન્) ધિષણા ચ સત્ત્વ-

મહં(ઙ્)કૃતિઃ(ખ્) ખં(ઙ્) ક્ષિતિરર્થસામ્યમ્ .. ૨૪..

સમાહિતૈઃ(ખ્) કઃ(ખ્) કરણૈર્ગુણાત્મભિર્-

ગુણો ભવેન્મત્સુવિવિક્તધામ્નઃ .

વિક્ષિપ્યમાણૈરુત કિં(ન્) નુ દૂષણં(ઙ્),

ઘનૈરુપેતૈર્વિગતૈ રવેઃ(ખ્) કિમ્ .. ૨૫..

યથા નભો વાય્વનલામ્બુભૂગુણૈર્-

ગતાગતૈર્વર્તુગુણૈર્ન સજ્જતે .

તથાક્ષરં(મ્) સત્ત્વરજસ્તમોમલૈ-

રહં(મ્)મતેઃ(સ્) સં(મ્)સૃતિહેતુભિઃ(ફ્) પરમ્ .. ૨૬..

તથાપિ સં(ઙ્)ગઃ(ફ્) પરિવર્જનીયો,

ગુણેષુ માયારચિતેષુ તાવત્ .

મદ્ભક્તિયોગેન દૃઢેન યાવદ્-

રજો નિરસ્યેત મનઃ(ખ્) કષાયઃ .. ૨૭..

યથાઽઽમયોઽસાધુચિકિત્સિતો નૃણાં(મ્),
પુનઃ(ફ્) પુનઃ(સ્) સં(ન્)તુદતિ પ્રરોહન્ .
એવં(મ્) મનોઽપક્વકષાયકર્મ
કુયોગિનં(વ્ઁ) વિધ્યતિ સર્વસં(ઙ્)ગમ્.. ૨૮..

કુયોગિનો યે વિહિતાન્તરાયૈર્-
મનુષ્યભૂતૈસ્ત્રિદશોપસૃષ્ટૈઃ .
તે પ્રાક્તનાભ્યાસબલેન ભૂયો,
યુઞ્જન્તિ યોગં(ન્) ન તુ કર્મતન્ત્રમ્ .. ૨૯..

કરોતિ કર્મ ક્રિયતે ચ જન્તુઃ(ખ્),
કેનાપ્યસૌ ચોદિત આનિપાતાત્ .
ન તત્ર વિદ્વાન્ પ્રકૃતૌ સ્થિતોઽપિ
નિવૃત્તતૃષ્ણઃ(સ્) સ્વસુખાનુભૂત્યા .. ૩૦..

તિષ્ઠન્તમાસીનમુત વ્રજન્તં(મ્),
શયાનમુક્ષન્તમદન્તમન્નમ્ .
સ્વભાવમન્યત્ કિમપીહમાન-
માત્માનમાત્મસ્થમતિર્ન વેદ .. ૩૧..

યદિ સ્મ પશ્યત્યસદિન્દ્રિયાર્થં(ન્)
નાનાનુમાનેન વિરુદ્ધમન્યત્ .
ન મન્યતે વસ્તુતયા મનીષી
સ્વાપ્નં(યઁ) યથોત્થાય તિરોદધાનમ્ .. ૩૨..

પૂર્વં(ઙ્) ગૃહીતં(ઙ્) ગુણકર્મચિત્ર-

મજ્ઞાનમાત્મન્યવિવિક્તમં(ઙ્) ગ .

નિવર્તતે તત્ પુનરીક્ષયૈવ

ન ગૃહ્યતે નાપિ વિસૃજ્ય આત્મા .. ૩૩..

યથા હિ ભાનોરુદયો નૃચક્ષુષાં(ન્),

તમો નિહન્યાન્ન તુ સદ્ વિધત્તે .

એવં(મ્) સમીક્ષા નિપુણા સતી મે,

હન્યાત્તમિસ્રં(મ્) પુરુષસ્ય બુદ્ધેઃ .. ૩૪..

એષ સ્વયં(ગ્)જ્યોતિરજોઽપ્રમેયો,

મહાનુભૂતિઃ(સ્) સકલાનુભૂતિઃ .

એકોઽદ્વિતીયો વચસાં(વ઼્) વિરામે,

યેનેષિતા વાગસવશ્ચરન્તિ .. ૩૫..

એતાવાનાત્મસમ્મોહો, યદ્ વિકલ્પસ્તુ કેવલે .

આત્મન્નૃતે સ્વમાત્માન-મવલમ્બો ન યસ્ય હિ .. ૩૬..

યન્નામાકૃતિભિર્ગ્રાહ્યં(મ્), પં(ગ્)ચવર્ણમબાધિતમ્ .

વ્યર્થેનાપ્યર્થવાદોઽયં(ન્) દ્વયં(મ્) પણ્ડિતમાનિનામ્ .. ૩૭..

યોગિનોઽપક્વયોગસ્ય, યું(ગ્)જતઃ(ખ્) કાય ઉત્થિતૈઃ .

ઉપસર્ગૈર્વિહન્યેત, તત્રાયં(વ઼્) વિહિતો વિધિઃ .. ૩૮..

યોગધારણયા કાં(મ્), શ્ચિદાસનૈર્ધારણાન્વિતૈઃ .
તપોમન્ત્રૌષધૈઃ(ખ્) કાં(મ્), શ્ચિદુપસર્ગાન્ વિનિર્દહેત્ .. ૩૯..

કાં(મ્)શ્ચિન્મમાનુધ્યાનેન, નામસં(ઙ્)કીર્તનાદિભિઃ .
યોગેશ્વરાનુવૃત્ત્યા વા, હન્યાદશુભદાગ્ છનૈઃ .. ૪૦..

કેચિદ્ દેહમિમં(ન્) ધીરાઃ(સ્) સુકલ્પં(વ઼્ઁ) વયસિ સ્થિરમ્ .
વિધાય વિવિધોપાયૈ-રથ યું(ઞ્)જન્તિ સિદ્ધયે .. ૪૧..

ન હિ તત્કુશલાદૃત્યં(ન્), તદાયાસો હ્યપાર્થકઃ .
અન્તવત્ત્વાચ્છરીરસ્ય, ફલસ્યેવ વનસ્પતેઃ .. ૪૨..

યોગં(ન્) નિષેવતો નિત્યં(ઙ્), કાયશ્ચેત્કલ્પતામિયાત્ .
તચ્છ્રદ્દધ્યાન્ન મતિમાન્, યોગમુત્સૃજ્ય મત્પરઃ .. ૪૩..

યોગચર્યામિમાં(યૢઁ) યોગી, વિચરન્ મદપાશ્રયઃ .
નાન્તરાયૈર્વિહન્યેત, નિઃ(સ્)સ્પૃહઃ(સ્) સ્વસુખાનુભૂઃ .. ૪૪..

ઇતિ શ્રીમદ્ભાગવતે મહાપુરાણે પારમહં(મ્)સ્યાં(મ્)
સં(મ્)હિતાયામેકાદશસ્કન્ધેડષ્ટાવિં(મ્)શોડધ્યાયઃ .. ૨૮..

ૐ પૂર્ણમદઃ(ફ્) પૂર્ણમિદં(મ્) પૂર્ણાત્પૂર્ણમુદચ્યતે
પૂર્ણસ્ય પૂર્ણમાદાય પૂર્ણમેવાવશિષ્યતે.
ૐ શાન્તિઃ(શ્) શાન્તિઃ(શ્) શાન્તિઃ